

ความสำคัญของโครงการ

ชาวจีนกับไทยมีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีต่อกันตั้งแต่สมัยสุโขทัย และได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย อย่างเป็นปึกแผ่นตั้งแต่ในช่วงครึ่งหลังของทุกศตวรรษที่ 18 โดยส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพค้าขาย จนกระทั่ง กลายเป็นกลุ่มคนที่ผลักดันและพัฒนาเศรษฐกิจของไทยเจริญจนถึงปัจจุบัน และชาวจีนเหล่านี้ได้ผสมกลมกลืนกับ ชาวไทยจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้สิ่งที่ชาวจีนเหล่านี้นำมาติดตัวมาและยังคง ดำรงอยู่รากลึกอยู่ในหมู่ชาวจีนจนถึงปัจจุบัน คือ ศาสนา วัฒนธรรม อารยธรรม และประเพณี ทำให้เกิดการสร้าง ศาสนสถานจีน คือ ศาลเจ้า วัดจีน และโรงเจ ในประเทศไทยจำนวนมาก โดยจะเกิดขึ้นทุกหนทุกแห่งที่ชาวจีน อาศัยอยู่ ซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนศาลเจ้าจีนในประเทศไทยมีทั้งสิ้นประมาณ 651 แห่ง¹ และในกรุงเทพฯ มีศาสนสถาน จีนมากถึง 218 แห่ง แบ่งออกเป็นศาลเจ้า 163 แห่ง วัดจีน 4 แห่ง และโรงเจ 51 แห่ง² และศาสนสถานเหล่านี้ก็ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากจำนวนที่กล่าวมาศาสนสถานที่มีจำนวนมากที่สุดคือ "ศาลเจ้า" (ศาลเจ้าเป็น ศาสนสถานที่สร้างขึ้นตามความเชื่อของศาสนาเต๋าเป็นหลัก) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความผูกพันอย่างใกล้ชิดของสังคม และชุมชนชาวจีนที่มีต่อศาสนาเต๋าและเทพท้องถิ่นที่มากกว่าศาสนาและลัทธิอื่น ๆ ของจีน รวมทั้งศาลเจ้าเป็น ศาสนสถานจีนประเภทแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย นอกจากนี้ตัวสถาปัตยกรรมศาลเจ้ายังสะท้อนให้เห็นถึง วัฒนธรรม อารยธรรม และวิทยาการเกี่ยวเนื่องในหลาย ๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคมประเพณี ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และเทคโนโลยีการก่อสร้างได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมอันงดงาม และช่างฝีมือแขนงต่าง ๆ อย่างมากมายด้วย เช่น งานแกะสลักไม้ งานจิตรกรรม งานประติมากรรมในการตกแต่ง อาคาร งานประติมากรรมรูปเคารพ และงานประดับกระเบื้องเคลือบ เป็นต้น และนอกจากศาลเจ้าจะมีความสำคัญ ทางด้านศาสนาอันเป็นที่พึงพอใจแก่ชาวจีนที่มาอยู่ต่างแดนแล้ว ยังมีความสำคัญต่อชุมชนหรือสังคมคนจีนใน ประเทศไทยด้านอื่นอีกมากมาย (โดยเฉพาะในช่วงระยะแรกที่ชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย) อันได้แก่ เป็น สมาคมที่รวมเพื่อพบปะสังสรรค์ของคนจีนเชื้อสายต่าง ๆ เป็นโรงเรียนเพื่อสอนภาษาจีนและความรู้ต่าง ๆ ให้กับลูก หลานชาวจีน เป็นที่รักษาพยาบาลและมูลนิธิ เป็นหน่วยสังคมสงเคราะห์ที่ช่วยเหลือคนยากจนและผู้เดือดร้อน รวมทั้ง เป็นสถานที่ให้ความบันเทิงแก่ชาวจีน คือได้ชมงิ้วและการแสดงอื่นๆ ด้วย เป็นต้น ดังนั้นจึงถือได้ว่าศาลเจ้าเป็น ศาสนสถานที่มีความสำคัญ มีประวัติยาวนาน มีคุณค่า และมีความน่าสนใจมาก จึงทำให้งานวิจัยครั้งนี้จะมุ่งเน้นศึกษา ถึงสถาปัตยกรรมศาลเจ้าเป็นหลัก

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นทำให้ศาลเจ้าจีนกลายเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่มีความผูกพันอย่างลึกซึ้งกับคน ไทยเชื้อสายจีนและรวมทั้งคนไทยบางส่วนเป็นอย่างมาก จนทำให้เกิดมีการจัดสร้าง ถิ่นต่อ และดูแลรักษามาตลอด จนปัจจุบัน แต่ศาสนสถานจีนเหล่านี้กลับไม่ค่อยได้รับความสนใจในการศึกษาค้นคว้าเพื่อเก็บเป็นความรู้ทางวิชาการ เท่าใดนัก รวมทั้งการให้ความสำคัญในการอนุรักษ์รักษาศาสนสถานเหล่านี้ไว้ยังกระทำโดยปราศจากหลักการที่ถูกต้อง

1 พงศ์สวัสดิ์ สระวาสี , "แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาศาลเจ้าจีนในการพัฒนาเมืองและชุมชนภูเก็ต," วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาผังเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539 , หน้า 87
 2 พรพวรรณ จันทโรนานันท์ , "ศาลเจ้าจีน วันจีน และบ้านคหบดีจีน ในกรุงเทพฯ," ศิลปวัฒนธรรม 7 ฉบับที่ 1 (พ.ย. 2528) : 125

และไม่มีการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลและแนวทางที่เหมาะสม แต่การบูรณะซ่อมแซมกลับกระทำไปโดยการตัดสินใจของเจ้าของอาคารหรือหน่วยงานผู้ดูแลเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีความรู้ในแง่ของศิลปะ สถาปัตยกรรม และการอนุรักษ์ ดังนั้นจึงทำให้อาคารที่มีความสำคัญจำนวนมากมีการบูรณะอย่างผิดทางและทำให้เกิดการทำลายศิลปะความงาม จิตวิญญาณ และความศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบเดิมอย่างน่าเสียดาย รวมทั้งมีการต่อเติมเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมอย่างมากมายด้วย ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ก็เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันและก็ยังคงไม่ได้รับการแก้ไขใดๆ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นในการหาแนวทางและวิธีการอนุรักษ์อย่างเหมาะสมสำหรับสถาปัตยกรรมประเภทนี้ เพื่อให้ศิลปะ ความงาม ความหมาย ความเป็นแก่นแท้ของรูปธรรมและนามธรรมต่างๆ ยังคงอยู่ต่อไป และมีแนวทางการอนุรักษ์พัฒนาที่เหมาะสม รวมทั้งมุ่งหวังเพื่อให้อาคารที่ได้รับการอนุรักษ์อย่างถูกต้องเหล่านี้เป็นเสมือนตัวช่วยให้กับศาสนสถานที่จะสร้างขึ้นใหม่ในอนาคตด้วย

กรณีศึกษาที่เลือกในการทำวิจัยคือ ศาลเจ้าจีนที่สร้างขึ้นในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาศาสนสถาน ที่ยังคงดำรงรูปแบบของจีนประเพณีในทุกๆ ด้าน ทั้งการวางผัง รูปแบบสถาปัตยกรรม โครงสร้าง ศิลปกรรมการตกแต่ง รูปเคารพและประติมากรรมที่สืบเนื่องมาจากประเทศจีนอยู่ รวมถึงช่างก่อสร้างและช่างฝีมือที่เป็นช่างจากเมืองจีนเช่นเดียวกัน แม้ว่าในช่วงกรุงธนบุรีจะเป็นจุดเริ่มของการสร้างศาสนสถานจีนในกรุงเทพฯ เนื่องจากเป็นช่วงที่มีการอพยพของชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาในไทยระลอกใหญ่ (พ.ศ. 2310 - 2325)³ แต่ศาสนสถานจีนเหล่านั้นมีสภาพที่ทรุดโทรมมากเนื่องจากกาลเวลา และการทำลายในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้มีการรื้อถอนและสร้างอาคารหลังใหม่ขึ้นมาทดแทน ซึ่งจะมีทั้งที่สร้างทดแทนตั้งแต่ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์และเพิ่งสร้างทดแทนเมื่อช่วงหลังสงคราม ดังนั้นอาคารที่เป็นกรณีศึกษา จึงเป็นศาสนสถาน que เริ่มต้นสร้างขึ้นในช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นต้นไป (ซึ่งจะนับรวมทั้งที่สร้างขึ้นใหม่และที่สร้างทดแทนของเก่า) และจบที่รัชกาลที่ 5 เนื่องจากในช่วงรัชกาลนี้มีการอพยพคนชาวจีนเข้ามาในไทยระลอกใหญ่เป็นครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2411 - 2453) และเป็นช่วงที่มีการอพยพเข้ามามากที่สุด ทำให้มีการสร้างศาสนสถานจีนในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก และการสร้างศาสนสถานนี้ก็ยังคงรูปแบบเดิมของประเพณีจีน ดังนั้นการศึกษาดังกล่าวถึงสถาปัตยกรรมในช่วงนี้จะทำให้ทราบถึงความแท้ของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมในทุกแขนง ซึ่งจะหาได้ยากแล้วจากศาสนสถานจีนในยุคปัจจุบัน

กรณีศึกษาที่เลือกมาได้แก่

- ศาลเจ้าจีนฮกเกี้ยน
 - ศาลเจ้าโจวซือกง (ตลาดน้อย)
 - ศาลเจ้าเทียนอันเก๋ง หรือ ศาลเจ้าแม่กวนอิม (ใกล้วัดกัลยา)
 - ศาลเจ้าแม่กวนอิม (ถนนพาดสาย)
- ศาลเจ้าจีนแคะ
 - ศาลเจ้าช่าไฉ (ท่าดินแดง)
 - ศาลเจ้าโรงเกือก หรือ ศาลเจ้าประทานพร (ตลาดน้อย)
- ศาลเจ้าจีนแต้จิ๋ว
 - ศาลเจ้ากวนอู (ถนนสมเด็จเจ้าพระยา)

³ เจษฎา โลห่อจิตร และ สมบูรณ์ ศิริประชัย , "บทบาทชาวจีนในเศรษฐกิจไทย," คนจีน 200 ปี ภายใต้พระบรมโกศสมภาร , บริษัทเส้นทางเศรษฐกิจ , 2526 , หน้า 101

⁴ Skinner , William G , Chinese Society in Thailand : An Analytical History , (Ithaca : New York , 1956) , p. 61

- ศาลเจ้าบ้านหม้อ
- ศาลเจ้าพ่อเสือ
- ศาลเจ้าเงาะบัวเยี่ยะ (ตลาดเก่า)
- ศาลเจ้าเจ็ด (บางรัก)
- ศาลเจ้าเชียงกง (ตลาดน้อย)
- ศาลเจ้าเต่าปูนเต่ากง (ถนนทรงวาด)
- ศาลเจ้าซิดเซียม่า (ถนนโมตรีจิด)
- ศาลเจ้าไต้ซงกง มุณิธิปอเต็กตึ้ง (พลับพลาไชย)
- ศาลเจ้าจีนไหหลำ
 - ศาลเจ้าแม่ทับทิม (เชิงสะพานกรุงธน)
 - ศาลเจ้าไทฮั่ว (ริมคลองผดุงกรุงเกษม)
 - ศาลเจ้าเจียวเอ็ง (บางรัก)
- ศาลเจ้าจีนกวางตุ้ง
 - ศาลเจ้ากังจิ้งถั่ง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงทฤษฎี กฎหมาย และเทคนิคการอนุรักษ์โบราณสถานโดยเฉพาะอาคารทางศาสนา
2. เพื่อศึกษาถึงจุดกำเนิด ศาสนา ถิ่นที่ และความเชื่อต่างๆ ของชาวจีนในประเทศจีน เพื่อนำสู่การศึกษา ลักษณะรูปแบบของสถาปัตยกรรมแบบจีนประเพณีของอาคารทางศาสนาโดยสังเขป
3. เพื่อศึกษาถึงการตั้งถิ่นฐาน ศาสนา ถิ่นที่ ความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ ของชาวจีนในประเทศไทย และศึกษาถึงความแตกต่างกับที่เกิดขึ้นในประเทศจีน
4. เพื่อศึกษาถึงจุดกำเนิด วิวัฒนาการ ความสำคัญของศาลเจ้าจีนในประเทศไทย
5. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพของศาลเจ้าจีนในกรุงเทพมหานคร ที่สร้างขึ้นในสมัย รัชกาลที่ 1-สมัย รัชกาลที่ 5 โดยดูในเรื่อง
 - 5.1 ประวัติความเป็นมา ประวัติการบูรณะซ่อมแซม
 - 5.2 การเลือกที่ตั้ง
 - 5.3 การวางผังบริเวณ
 - 5.4 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม และโครงสร้าง
 - 5.5 ส่วนประณีตสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และความหมาย
5. เพื่อศึกษาถึงลักษณะที่เหมือนกัน และลักษณะที่แตกต่างของศาลเจ้าจีนแต่ละกลุ่มภาษาในประเทศไทย
6. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ให้ข้อมูลในเรื่อง ความศักดิ์สิทธิ์ , ความหมาย และหัวใจของศาลเจ้าจีน รวมทั้งให้ข้อมูลในเรื่องปัญหาและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับศาลเจ้าที่เป็น กรณีศึกษาในปัจจุบัน
7. เพื่อหาแนวความคิดในการอนุรักษ์ ตามระดับคุณค่าของศาลเจ้า
8. เพื่อกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ ทั้งหมดทั้งในเรื่องการ บริหารจัดการ รูปแบบการขยายและพัฒนา เทคนิคการซ่อมแซม การพัฒนาช่างฝีมือ การดำรงบรรยากาศแห่ง ความศักดิ์สิทธิ์ การติดตั้งระบบอาคารต่างๆ ภูมิสถาปัตยกรรม แผนงานการดูแลรักษา และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษาถึงรูปแบบศาสนสถานจีนแบบประเพณีในประเทศจีนนั้นจะศึกษาจากเอกสารเท่านั้น
2. การศึกษารูปแบบของศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ จะศึกษาจากเอกสารและอาคารที่เป็นกรณีศึกษา โดยกรณีศึกษาจะใช้เกณฑ์ในการเลือกดังนี้
 - 2.1 สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 หรือมีการรื้อและสร้างขึ้นใหม่โดยใช้วัสดุและรูปแบบจากอาคารเดิมที่สร้างขึ้นในสมัยดังกล่าว
 - 2.2 มีความแท้ของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมอยู่ค่อนข้างมาก คือยังคงรูปแบบเดิมตั้งแต่เริ่มสร้างอยู่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนักและยังคงเห็นเค้าโครงเดิมอยู่มาก
 - 2.3 มีความงามหรือมีลักษณะเด่นทั้งทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม
3. ในกรณีศึกษา จะทำการศึกษาในรายละเอียดทั้งหมดทั้งในด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ความเชื่อ ความหมาย และการอนุรักษ์ เพื่อให้ผลของการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
4. การวางแผนทางการอนุรักษ์ในงานวิจัยครั้งนี้ จะพิจารณาในเรื่องสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเป็นหลัก โดยที่จะไม่พิจารณาถึงการอนุรักษ์ลัทธิความเชื่อ หรือความศักดิ์ขององค์เทพ ที่มีผลทางด้านจิตใจต่อชาวจีนในไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวกับศาสนสถานจีนในประเทศไทยโดยเฉพาะศาลเจ้าจีน และทราบถึงเกณฑ์ในการใช้เพื่อสังเกตให้ทราบถึงประเภทของศาสนสถาน และศาลเจ้าจีนในประเทศไทย
2. เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนหันมาให้ความสนใจกับอาคารประเภทนี้มากขึ้น และมุ่งเน้นให้ผู้ดูแลศาสนสถานมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในการมองคุณค่าของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมประเภทนี้มากขึ้น และมุ่งหวังให้มีจิตสำนึกและมีการศึกษาและวางแผนการอนุรักษ์ก่อนทำการอนุรักษ์
3. เพื่อชี้วิธีการและแนวทางในการอนุรักษ์ศาสนสถานจีนในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางหนึ่งให้กับผู้ดูแลศาสนสถานเหล่านี้ได้นำไปใช้ปฏิบัติในการอนุรักษ์อาคารจริง
4. เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น สำหรับเป็นแนวทางในการสร้างศาลเจ้าจีนในปัจจุบันอันจะยังคงสาระสำคัญของศาสนสถานประเภทนี้ต่อไป
5. เพื่อให้เป็นแนวทางในการศึกษาอาคารทางศาสนาประเภทอื่นๆ ในประเทศไทยต่อไป

วิธีการศึกษา

1. เก็บรวบรวมข้อมูลขั้นปฐมภูมิโดยการศึกษา จากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยแบ่งเนื้อหาหลักออกเป็น 3 ส่วนคือ
 - 1.1 เนื้อหาทางด้าน การอนุรักษ์ เช่น ทฤษฎี เทคนิควิธี แนวทาง ระดับการอนุรักษ์ เป็นต้น
 - 1.2 เนื้อหาทางด้านกายภาพทางสถาปัตยกรรม เช่น การทำเกิดศาสนสถานจีนในประเทศจีน และประเทศไทย รูปแบบและลักษณะของสถาปัตยกรรมทางศาสนาแบบประเพณี ประณีตสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมแบบประเพณี เป็นต้น
 - 1.3 เนื้อหาทางด้านนามธรรม เช่น ความหมายและความศักดิ์สิทธิ์ของอาคาร ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อต่าง ของคนจีนที่สะท้อนออกมาทางศาสนสถานจีน ทฤษฎีของ spirit of place และ meaning ของสถาปัตยกรรม เป็นต้น

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามในกรณีศึกษาที่เลือกไว้ ทำการสำรวจโดยใช้การถ่ายภาพ การร่างภาพ การบันทึก การวัดตัวอย่างสังเขป และการสัมภาษณ์ โดยครอบคลุมทั้งทางกายภาพ นามธรรม การบริหารจัดการ ปัญหา และหัวข้ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. นำข้อมูลทางกายภาพของอาคารกรณีศึกษามาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ภาพรวมของสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมของศาลเจ้ายุคนี้ในกรุงเทพฯ รวมทั้งเพื่อให้ได้เกณฑ์ และรายละเอียดของความแตกต่างของศาลเจ้าจีนแต่ละกลุ่มภาษาในประเทศไทย รวมทั้งสรุปปัญหาโดยรวมของศาลเจ้าจีนในปัจจุบันทั้งหมด
4. นำข้อมูลทางนามธรรมมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ว่า หัวใจและความหมายของอาคารประเภทนี้ว่าอยู่ที่ใด
5. ประเมินคุณค่าของอาคารที่เป็นกรณีศึกษา โดยใช้ข้อมูลทางกายภาพและนามธรรมทุกส่วน และนำมาวิเคราะห์กับทฤษฎีการอนุรักษ์เพื่อนำไปสู่การวางแผนความคิดรวมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าจีนตามระดับคุณค่า
6. นำข้อมูลทั้ง 5 ข้อ มาสรุปเพื่อให้ได้แนวทางและแนวความคิดในการอนุรักษ์ทั้งหมดสำหรับศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ ที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้

นิยามคำศัพท์และข้อตกลงที่ใช้ในการวิจัย

ชาวจีนโพ้นทะเล หมายถึง ชาวจีนที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยไม่ว่าจะโดยตรงหรือจะผ่านประเทศอื่นมาก่อนก็ตาม มีจุดมุ่งหมายที่จะพำนักอยู่เป็นการถาวรหรือได้อยู่อาศัยเป็นเวลายาวนานกว่า 10 ปีแล้ว ตลอดทั้งบรรพบุรุษที่กำเนิดในประเทศไทยไม่ว่าจะได้รับสัญชาติไทยหรือไม่ก็ตาม จนถึงบรรดาผู้สืบเชื้อสายต่อ ๆ ไปยังมีวิถีชีวิตไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนร่วมกับชาวจีนอื่น ๆ และหรือมีความสัมพันธ์ ติดต่อกับชาวจีนโพ้นทะเลอื่น ๆ ในลักษณะของชุมชนจีน

วัดจีน หมายถึง ศาสนสถานที่สร้างขึ้นโดยแรงศรัทธาในศาสนาพุทธมหายานเป็นหลัก มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ในวัด และมีการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา

ศาลเจ้า หมายถึง ศาสนสถานที่สร้างขึ้นโดยแรงศรัทธาในศาสนาเต๋าและความเชื่อพื้นบ้านเป็นหลัก โดยไม่มีพระทางศาสนาจำพรรษาอยู่ แต่จะดูแลโดยผู้ดูแลศาลเจ้าที่เรียกว่า "เฮียงกง" (ภาษาแต้จิ๋ว) และในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่จะขึ้นตรงกับสมาคมจีน ของแต่ละกลุ่มภาษา

โรงเจ หมายถึง ศาสนสถานที่สร้างขึ้นเนื่องมาจากศาสนาพุทธนิกายเถรวาท เดิมทีโรงเจเป็นอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศกาลกินเจ ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 ของจีน ไปสู่วันขึ้น 9 ค่ำ เป็นเวลา 9 วัน ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนตุลาคมของทุกๆ ปี ซึ่งในบางครั้งโรงเจก็ถูกสร้างขึ้นเป็นส่วนประกอบหนึ่งภายในวัดหรือศาลเจ้าด้วย

ภาษาจีน ภาษาจีนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมดจะใช้ภาษาจีนกลางเป็นหลัก และถ้าต้องการเพิ่ม เต็มเป็นภาษาแต้จิ๋วร่วมด้วยหรือใช้เป็นภาษาจีนแต้จิ๋วเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยจะทำการกำกับคำว่า "ภาษาแต้จิ๋ว" ไว้เสมอ นอกจากนี้จะมีกลุ่มคำจีนอีกประเภทที่เป็นคำจีนที่คนไทยเรียก อันได้แก่ ชื่อกลุ่มภาษาต่างๆ ของจีน เช่น ฮกเกี้ยน กวางตุ้ง และ ไท่หล่า , ชื่อเทพบางองค์ เช่น เจ้าเจียนฮงเต้ เทพกวนอู และชื่อพิธีกรรมบางอย่าง เช่น เขียมซี ดังนั้นผู้วิจัยจะใช้คำจีนเหล่านี้เป็นคำที่คนไทยเรียก เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้น

ภาพถ่าย ภาพถ่ายที่ไม่ได้ระบุที่มาในงานวิจัยนี้ทั้งหมด เป็นภาพที่ผู้วิจัยถ่ายจากการสำรวจ